

Visame Rytų fronte karo veiksmai planingai vyksta toliau

Viršum Lamanšo per dieną numušti 54 britų lėktuvai

Tai buvusi nepaprastai juoda diena anglų aviacijai. Vokiečiai per tas kautynes netekę tik trijų lėktuvų

Vyriausioji Flurerio būstinė. VII-24. ELTA. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša:

Visame Rytų fronte, nežiūrint smarkaus vietinio pobūdžio priešinosi ir blogų kelių, vokiečių ir jų sąjungininkų ginkluotųjų pajėgų veiksmai planingai vyksta toliau.

Taip pat ir praėjusią naktį stiprūs kovos lėktuvų junginiai numetė įvairaus kalibro bombų į Maskvos miesto karinius bei ūkinius įrengimus. Liepos 23 dieną britų lėktuvai mėginant pulti La Manche pajūri.

padaryta priešų didžiausių nuostolių. Tai buvo vienas didžiausių britų pralaimėjimų. Naikintuvai numušė 46, zenitinę artilerija ir sargybiniai laivai — po tris, karo laivyno artilerija — du britų lėktuvus. Tuo būdu per vos kelių valandų laikotarpį priešas neteko 54 lėktuvų.

Per tas oro kautynes vokiečiai neteko trijų lėktuvų. Kovoje prieš Didžiąją Britaniją karinės oro pajėgos praėjusią naktį bombardavo uostus ir karinius įrengimus Anglijos vakarų bei rytų pajūryje.

Naktį į liepos 24 dieną britų kovos lėktuvai numetė sprogstamųjų ir padegamųjų bombų kai kuriuose pietų vakarų Vokietijos vietose. Civiliniams gyventojams padaryti nedideli nuostoliai. Medžiai, gaminiai nuostoliai yra neįžymūs.

BERLYNAS. VII-25. ELTA. DNB agentūrai iš informuotų karinių šaltinių pranešama, kad liepos 23 dieną okupuotoje La Manche pajūrio srityje britų karinės oro pajėgos pergyveno didžiausią savo pralaimėjimą nuo pat vadinamo „nesiliaujamojo puolimo“ pradžios.

Tarp 54 numuštų britų lėktuvų yra netikėtai aukštas skaičius — 40 naikintuvų. Tuo būdu per vieną tą dieną britų naikintuvų aviacija neteko daugiau negu dvigubai naikintuvų, palyginus su tais nuostoliais, kuriuos britų oro laivynas turėjo La Manche srityje pirmojo savo didesnio puolimo metu — birželio 18 dieną. Britams netekus vien tik La Manche srityje 54 lėktuvų, vokiečiai neteko vos trijų naikintuvų. Tai yra reikšmingi skaičiai, apie kuriuos turi labai pagalvoti britų oro laivyno vadovybė. Tokios tiek daug nuostolių duodančios britams ofenzyvos, kurios turi tikslą padėti jų bolševikiniam sąjungininkui, gali ilgai Vokietijai tik į naudą išėiti, nes jose glūdi pavojus britų oro laivynui būti palaips-

niui sunaikintam. Nuo šios britų „nesiliaujamosios ofenzyvos“ pradžios, į kurią jie buvo dėję tiek daug vilčių.

Iki šiol vien tik La Manche srityje numušti 500 lėktuvų. Todėl darosi suprantama ir tas faktas, kad liepos 23 dieną įvykusiame atstovų rūmų posėdyje britų aviacijos ministeris Sinclairas į paklausimą, ar anglų lėktuvų puolimai Vokietijoje ir okupuotose srityse šiek tiek palengvina sovietų padėtį, atsakė, jog jam atrodo būsia geriau apie tai nieko nepareikšti.

BERLYNAS. VII-24. ELTA. Dėl didžiojo oro mūšio viršum Lamanšo Kanalo, kur britų aviacija neteko 54 lėktuvų, vokiečių spauda pastebi, kad Anglija dabar turės galutinai palaidoti viltį, esą Vokietija, pradėjusi karą prieš bolševizmą, neįstengsiantis su tokiu pat sėkmingumu tęsti oro karą prieš Angliją.

„Berliner Boersenzeitung“ tą viltį aiškina, nurodydamas į tai, kad pirma, vokiečių oro pajėgos nuostabiai greitai apsidirbo su bolševikų oro pajėgomis ir kad, antra, anglai kaip tik per tas savaites patirdami sunkiausius vokiečių naktinius puolimus gavo įsitikinti, jog kovoje prieš Angliją nėra su-

mažėjęs nei vokiečių oro pajėgų kovingumas, nei jų veikimo jėga. Laikraštis rašo, kad vakarykštė kova viršum Kanalo parodė, koks didelis tebėra vokiečių pranašumas. „Deutsche Allgemeine Zeitung“ abejoja dėl anglų puolimo Kanale prasmės, kadangi sunkių britų nuostolių neišlygina jokie bombų pataikymai. Anglų bandymai pulti, pastebi laikraštis, yra tik dališ fikcijos, esą anglai dar gali sudaryti vakarų frontą ir tuo būdu palengvinti savo bolševikiškojo sąjungininko padėtį.

Tikrumoje gi nebesama jokio palengvinimo net pačiai britų saiai, kadangi vokiečių oro pajėgų puolimai britų salų vyksta toliau, nežiūrint karo žygio Rytuose, ir anglai gauna įsitikinti, jog tie puolimai dar labiau pasmarkėjo. Laikraštis baigia savo išvadas nurodant, kad anglai, užuot suteikę bolševikams palengvėjimą, priešingai, patys tikėjosi sulaukti iš bolševikų savo padėties palengvinimo ir kad ta viltis dabar jau turės sudužti.

BERLYNAS. VII-24. ELTA. Ryšium su dideliais nuostoliais, kurių turėjo vakar anglų oro pajėgos kautynėse ties Lamanšu, Berlyno politiniuose sluoksniuose pabrėžiama, kad ypatingo dėmesio reikia atkreipti taip pat ir į tai, kad anglai nustojo čia didelio kiekio savo lakūnų, nes 54 anglų lėktuvų įgulos arba žuvo, arba buvo priverstos nusileisti okupuotoje Prancūzijos srityje. Todėl vakarykščių oro kautynių ties Lamanšu rezultatai vokiečių vadinami „juodąja diena jaunesniajai anglų lakūnų kartai“.

BERLYNAS. VII. 24. ELTA. Iki šiol gautomis žiniomis, šios dienos popietinėse kovose Kanalo srityje numušti 23 britų lėktuvai, kurių tarpe keturi kovos lėktuvai ir 19 naikintuvų. Vokiečių naikintuvai numušė 18, o zenitinę artilerija penkis priešų kovos lėktuvus. Pasigendama vieno vokiečių lėktuvo.

BERLYNAS. VII. 24. ELTA. DNB žiniomis, anglų karo aviacijos nuostoliai per mėginimus bombarduoti šiandien Kanalo pakraštį dar padidėjo. Dabar turimomis žiniomis, iš viso buvo numušti 32 anglų lėktuvai. Iš jų 27 buvo numušti per smarkias oro kovas, o likusius numušė zenitinė artilerija. Vienoje tik nedidelėje Kanalo pakraščio vietoje buvo numušti devyni keturių motorų lėktuvai. 37 įgulos nariai buvo paimiti nelaisvę. Iš vokiečių pusės žuvo trys lėktuvai.

Didelės jūros ir oro kautynės Viduržemio jūroje

Italų karo laivynas ir aviacija nuskandino kelis anglų laivus

ROMA. VII-24. ELTA. Vyriausiasis ginkluotųjų pajėgų štabas praneša:

Liepos 23 dieną Viduržemio jūroje įvyko smarkios jūros ir oro kautynės, kurias laimėjo mūsų narsieji kariai. Auštant žvalgybos lėktuvai pastebėjo ir pranešė apie plaukiančią žymią priešų laivų vilkstinę, kurią lydėjo kovos laivai, kreiseriai, torpediniai laivai ir lėktuvnešiai. Šį priešų laivų junginį kelis kartus puolė mūsų karinės oro pajėgos, kurios, nepaisydamos smarkios zenitinės artilerijos ugnies ir gausių naikintuvų veiklos, padarė priešui didelių nuostolių.

buvo nuskandintas vienas 15.000 tonų talpos laivas ir kitas 10.000 tonų talpos laivas, į kurį buvo sukrauta municija. Visas tas laivas su municija, sprogdus bombai, išlėkė į orą.

buvo torpeduotas vienas 10.000 tonų talpos „Southampton“ tipo kreiseris ir kitas 8.000 tonų talpos kreiseris. Bombomis buvo pataikyta į vieną karo laivą, vieną kreiserį, vieną torpedinių laivų naikintoją, vieną didelio tonazės laivą ir vieną nenustatytą dydžio laivą.

Per įvairias oro kautynes numušti septyni priešų lėktuvai. Trys mūsų lėktuvai negrižo į savo bazes. Daug mūsų įgulų grįžo sužeistos. Staigiais puolimais ypatingai pasižymėjo torpedinių lėktuvų įgulos, vadovaujamos kapitono Magagnolio, leitenanto Cipriano ir leitenanto Robene.

Nakties metu lengvieji mūsų laivyno vienetai staiga puolė britų laivus. Vienas greitis laivas, vadovaujamas jūrų kapitono Forzos, nuskandino didelį laivą, o kitas greitis laivas, vadovaujamas kapitono leitenanto Pascolinio, nuskandino vieną torpedinių laivų naikintoją.

Visiems mūsų kariniams vietams pavyko sėkmingai baigti kautynes ir grįžti į sa-

vo bazes su visiškai nedideliais nuostoliais. Tebevyksta nuskandintųjų anglų laivų įgulų gelbėjimas.

Naktį į liepos 23 dieną vienas mūsų povandeninis laivas torpedavo vieną minėto junginio didelio tonazės laivą.

Liepos 22 dieną priešų lėktuvai nuskandino vieną mūsų laivą. Visa to laivo įgula išgelbėta. Daug tos įgulos narių sužeista.

ROMA. VII-24. ELTA. Apie didelį italų oro pajėgų laimėjimą kovoje su britų karo ir transporto laivais tiek vakarinėje, tiek centrinėje Viduržemio jūros dalyje, italų oro ministerija pateikia dar visą eilę įdomių smulkmenų. Šiais

pranešimais, antradienį popiet pirmą kartą buvo pastebėtas anglų laivyno pajėgos, plaukiančios į rytus Viduržemio jūros pietvakarių srityje. Trečiadienį 6 val. 55 min. italų tolumo žvalgybos lėktuvai pastebėjo vieną lėktuvnešį ir kelis torpedų gaudytojus, o 7 val. vieną garlaivį ir netoli jo kitus karo bei prekybos laivus, plaukiančius rytų kryptimi. Pirmąjį puolimą įvykdė „Sparviero“ ir „Alcione“ tipo bombonešiai tarp 9 val. 45 min. ir 10 val., prisilartinę prie pirmųjų laivų. Šio puolimo metu, kaip iš foto nuotraukų matyti,

pavyko pataikyti į vieną kreiserį, kuriam teko dvi bombos, o į vieną 33.000 tonų kovos

laivą pataikiusios bombos sukėlė bokštelių gaisrą. Taip pat buvo pastebėtos liepsnos viename kreiseriulyje ir viename garlaivyje, o pataikymo į lėktuvnešį tiksliai nustatyti nepavyko. Dėl didelio atstumo bombonešiai turėjo pulti be naikintuvų apsaugos. Tačiau vistiek jiems pavyko numušti du anglų naikintuvus „Boulton“ ir „Defiant“ tipo. Žuvo vienas italų „Sparviero“ tipo lėktuvai. Antrąjį puolimą atliko „Sparviero“ tipo lėktuvai torpedininkai.

Jiems pavyko pataikyti į sprogstamosios medžiagos prikautą 10.000 tonų talpos laivą, kuris išlėkė į orą ir tuoj nuskendo.

Galimas daiktas, kad taip pat buvo pataikyta į kitą 10.000 tonų talpos laivą. Šio puolimo metu vienas „Sparviero“ tipo lėktuvai numušė vieną „Hawker Hurricane“ tipo lėktuvą, tačiau dėl sužalojimų pats turėjo leistis į vandenį. 15 val. 10 min. vienas žvalgybinis lėktuvai pastebėjo „Southampton“ klasės kreiserį, kuris per puolimą aiškiai buvo sužalotas.

18 val. 10 min. lėktuvai torpedininkai užtikto dar vieną į vakarus plaukiantį kreiserį, lydimą dviejų torpedų gaudytojų, kurį puolant pataikė viena torpeda. Taip pat, greičiausia, buvo pataikyta dar į vieną kreiserį. Čia žuvo du „Sparviero“ tipo lėktuvai.

Antroji mūsų dalis, oro ministerijos žiniomis, įvyko centrinėje Viduržemio jūros dalyje ir rytus nuo nedidelės La Galite salos. Čia „Sparviero“ tipo lėktuvai torpedininkai nuskandino vieną 15.000 tonų talpos laivą, lydimą naikintuvų, taip pat pataikė į vieną 8.000 tonų talpos kreiserį.

o italų naikintuvai numušė du anglų „Bristol Blenheim“ tipo lėktuvus. Po 18 val. italų bombonešiai dar kartą puolė anglų junginį ir, nežiūrint blogo matomumo, pataikė į vieną torpedų gaudytoją ir į vieną didelį laivą. Oro kovose buvo numuštas trečias „Bristol Blenheim“ tipo lėktuvai, o taip pat žuvo dar vienas britų lėktuvai. Tuo būdu anglų nuostoliai, kuriuos jiems padarė italų oro pajėgos, yra labai dideli:

buvo nuskandinti du laivai, bendros 25.000 tonų talpos ir torpeduoti du kreiseriai, bendros 18.000 tonų talpos. Toliau buvo pataikyta į vieną 33.500 tonų talpos kovos laivą, į vieną kreiserį, į vieną torpedų gaudytoją, į vieną garlaivį.

Taip pat, greičiausia, pataikyta dar į kitus laivus. Be to, numušti septyni priešų lėktuvai, o italai neteko trijų lėktuvų.

Amerikos kongresui pateikta nepaprastai didelė sąmata karo reikalams

Lėšos skiriamos apie 2 mil. vyrų kariuomenei išlaikyti ir 541 prekybos laivui statyti

VAŠINGTONAS. VII. 25. ELTA. „United Press“ praneša, kad vakar Kongresui buvo pateikta iki šiol didžiausioji papildomoji sąmata ginklavimosi reikalams — per aštuonis milijardus dolerių.

Kariuomenei numatyti 4,7 milijardai, pirmoje eilėje šaudmenų rezervams sudaryti, tankams statyti ir prieštankinei gynybai.

Lėšos skiriamos 1,7 milijono vyrų kariuomenei išlaikyti ir apima tam tikras atsargas trijų milijonų vyrų kariuomenei. Laivynui numatyti 1,5 milijardo dolerių pirmoje eilėje tektų laivų statyklų ir remonto dirbtuvių statybai. Sąjunginė laivininkystės įstaiga pagal šį projektą gautų 1,7 milijardo dolerių naujam 541 prekybos laivui statyti.

GEN. WAVELLIS VYKSIAS Į MASKVĄ

ŠANCHAJUS. E. „Sinwan Pao“ rašo, kad generolas Wavellis netrukus vyks į Maskvą, kur jis tarsis su sovietų karine vadovybe apie Sovietų Sąjungos ir Indijos bendradarbiavimą tikslu sudaryti bendrą gynybos frontą.

BULGARIJOJ SUIMTI KELI BOLŠEVIKŲ PARAIŠUTISTAI

SOFIJA. VII. 24. ELTA. Pietinėje Dobrudžoje suimta keletas sovietų parašutistų. Jie visi mo-

kėjo rumunų kalbą ir turėjo rumuniškų pinigų. Jiems buvo pavesta susprogdinti kai kuriuos tiltus per Dunojų prie Černavodos.

SMARKIAI BOMBARDUOTOS GELEŽINKELIŲ LINIJOS

BERLYNAS. VII. 25. ELTA. Sukliudyti tvarkingam sovietų kariuomenės pasitraukimui, vokiečių bombonešiai ketvirtadienį rytų fronto pietų dalyje daugelyje vietų sunaikino geležinkelio linijas. Ypatingai smarkiai buvo subombarduoti didesnieji kelių mazgai. Daug kelyje buvusių traukinių gavo bombų ir buvo priversti sustoti. Du traukiniai buvo nuversti nuo bėgių.

BERLYNAS. E. Užsieniuose paskleisti gandai, esą Vokietijos piliečiai Irane turį būti evakuoti. Berlyne oficialiai nepartvirtinami.

VIENA. E. Specialiu traukiniu iš Zagrebo į Vieną atvyko vokiečių kolonijos nariai Maskvoje.

Padėtis Tolimuosiuose Rytuose vis labiau komplikuojasi

ŽINIOS IŠ FRONTŲ

VAŠINGTONAS. VII. 24. ELTA. Liepos 24 d. Sumner Wellesas formaliai patvirtino, kad

Japonų priemonės Prancūzų Indokinijoje grąsina Amerikos saugumui, ir Amerikos teritorija ir interesai Tolimuosiuose Rytuose atsidūrę pavojuje.

PARYŽIUS. VII. 24. ELTA. Pranešimai iš Tolimųjų Rytų apie anglų ir Čunkingo grąsinimą Indokinijai randa atgarsį Paryžiaus spaudoje. „Padėtis Tolimuosiuose Rytuose komplikuojasi“, rašo „Petit Parisien“. „Anglija ir Čunkingas rengiasi tą prancūzų koloniją užimti. Jei britų grąsinimai pasidarys konkretūs, ši prancūzų kolonija turės pergyventi sunkias valandas“. „Oeuvre“ pareiškia, kad

Anglija, gaullistai ir Čunkingas ruošiasi padalinti Prancūzų Indokinijos koloniją.

„Matin“ tvirtina, kad Japonija stebi anglų žygius. Jų pretenzijos Indokiniją turėtų sunkių pasekmių. „La France au travail“ savo straipsniui pavadiną: „Angliai, kinai ir gaullistai kėsina įsiveržti į Indokiniją. Tačiau Japonija budriai stebi įvykių raidą“.

TOKIO. VII. 24. ELTA. „Britų Tolimųjų Rytų politika aštrėja“, rašo „Jomiuri Šimbun“, nurodydamas, kad Duff Cooperio pasiuntimą į Tolimuosius Rytus ir pabrėždamas, kad tas pasiuntimas yra susijęs su įvykiais Sirijoje. Tie įvykiai turėtų duoti progą de Gaulle grupei Prancūzų Indokinijoje ir dabar, esant reikiamam, kad ji pradės viešai pasireikšti prieš Japoniją. Suglaudžiant.

Duff Cooperio pasiuntimas

Švedai baigė kasti kanalą

STOCKHOLMAS. E. Šių metų liepos 21 d. buvo pradėta kasti Falsterbo kanalo dalis. Švedų spauda rašo, kad pradžios šį kanalą nustatytas vandens ryšys tarp Baltijos jūros ir Oere-Sundo. Numatoma, kad rugpjūčio mėnesio viduryje šiuo kanalu plauks pirmieji laivai. Falsterbo kanalas turi ypatingą reikšmę, nes jis leis laivams plaukti iš Oere-Sundo į Baltijos jūrą, neišplaukiant iš Švedijos vandenų. Esant labai sėkliai vandeniui Falsterbo kanalo gale, daug didesnių laivų negali plaukti trijų mylių pločio Švedijos pakraščio vandens juosta.

reikiąs smarkiausių Anglijos ir de Gaulle grupės aktyvumą Indokinijoje.

Esą atėjęs laikas Japonijai griebtis ryžtingų kontrapriemonių ir tą pavojingą raidą sutrukdyti. Japonija negalinti sudėjusi rankas žiūrėti, kaip Anglija naudosis de Gaulle grupe Prancūzų Indokinijoje, siekdama sudaryti įvykusių faktus. „Tokio Niši“ praneša iš Hongkongo, kad Anglija su Čunkingu ir de Gaulle grupe susitarusi dėl slapto karinės sutarties Prancūzų Indokinijai užimti.

VICHY. VII. 24. ELTA. Au'orite-

tinguose Paryžiaus sluoksniuose dar ir šiandien nepatvirtinama, nei paneigiama ką kur užsienio spaudoje paskelbta žinia, kad tarp Japonijos ir Prancūzų Indokinijos esanti sudaryta sutartis, kuria Indokinija numatanti perleisti laivyno bazes Japonijai. Čia pareiškama, kad visi panašūs spėjolimai tebėra perankstyvi. Apskritai, prancūzų nusistatymas esąs toks, kad Prancūzija kaip anksčiau, taip ir dabar esanti pasiryžusi drauge su Japonijos vyriausybe iširti visas priemones, reikalingas tvarkai palaikyti Tolimuosiuose Rytuose.

Ką pasakoja paimti į nelaisvę bolševikų kariai

BERLYNAS. E. Per kovas Žitomiros srityje liepos 20 d. vokiečių kareiviai paėmė į nelaisvę sovietų kareivį Vladimirą Andrejevičų Zacharovą. Šis belaisvis kalbėjo visiškai gryna vokiečių kalba ir 1937-38 metais kelis kartus tarnybiniais reikalais lankėsi Vokietijoje. Jį apklausinėjusiam vokiečių karininkui jis padarė plačių pranešimų, iš kurių matyti, kokių plačių mastu sovietai rengė karą su Vokietija. 1940 metų gruodžio mėn. Zacharovas kartu su emigravusiais iš Vokietijos žydais ir komunistais buvo paskirtas vokiečių kalbos mokytoju Žitomiros karo mokykloje. Šitoje mokykloje buvo rengiami būsimieji karininkai ir parašutiniai. Naujai priimti kalbos mokytojai turėjo prisiekti laikyti paslaptį. Per pamokas jie turėjo dėstyti visas vokiečių kalbos smulkesnes, ypatingai rytinės Vokietijos tarmes. Sovietų karo mokyklos mokiniams bu-

vo parodytos vokiečių kariuomenės uniformos. Jiems buvo rodomos vokiškos filmos, kuriose figūravo vokiečių kareiviai. Tuo būdu buvo norima bolševikų kareivius supažindinti su vokiečių kariuomenės santykiavimo formomis ir tonu bei papročiais. Dėl uniformų ir filmų Zacharovas ir kiti mokytojai turėjo teikti reikiamų paaiškinimų. Taip pat buvo smulkiai aptariami ir studijuojami civilinių Vokietijos gyventojų gyvenimo papročiai. Kaip tokio mokyto paaikškinimas buvo nurodomas Stalino pareiškimas: „Mūsų armija turi kasdien būti pasirengusi kovoti su fašistine Vokietija Vokietijos žemėje“. Kai vokiečių kariuomenė netikėtai įsiveržė į Žitomiros sritį, tai minėtos karo mokyklos mokiniai, mokytojai ir kiti personalo nariai buvo priskirti prie vieno bolševikų pulko.

BERLYNAS. E. Ukrainos karo lauke į vokiečių nelaisvę pateko

BERLYNAS. VII-24. ELTA. Ties Neveliu plačiai apsuplėję bolševikai liepos 22 ir 23 dienomis koncentrišku vokiečių kariuomenės dalinių puolimu buvo sunaikinti. Politiniams komisarams privertus kautis ir beprasmingai priešintis, užmuštųjų kareivių skaičius yra nepaprastai didelis. Į nelaisvę iki šiol paimta daugiau kaip 13.000.

Šis skaičius kas valandą didėja. Patrąnkų, ginklų ir aprangos grobio iki šiol dar nepasisekė tiksliai nustatyti.

BERLYNAS. VII-24. ELTA. Liepos 22 d. vokiečių lėktuvų Odesos uoste žibalo tankuose sukeltas gaisras, kaip DNB praneša,

dar šiandien nebuvo užgesintas. Didžiuliai dūmų debesys dengia Odesos įlanką. Gaisras vis plečiasi, naikindamas naujus žibalo įrengimus.

BERLYNAS. VII-24. ELTA. Vokiečių žvalgybos lėktuvai pastebėjo, kad vokiečių aviacijai puolant Odesos uostą buvo pataikyta dar į du sovietų laivus. Be vieno 6.000 talpos tonų laivo, kuris buvo padegtas puolimo metu, užsidegė dar vienas 2.000 tonų laivas. Greta pataikyto į pirmąjį 3.000 tonų laivo buvo matyti dar kitas prekinis laivas su sunkiai sužalotais antstatais ir išplėstu šonu. Šiuo puolimu, ligšioliniais duomenimis, buvo sunaikinta arba ilgesniam laikui padaryta netinkamai naudoti 17.000 tonų bendros talpos sovietų laivų.

BERLYNAS. VII-24. ELTA. Vokiečių kariuomenės dalys liepos 22 dieną apvalė nuo bolševikų tolimesnius plotus Mogilevo srityje. Sutriuškinus vietinio pobūdžio bolševikų pasipriešinimą, buvo paimta 5.000 belaisvių ir tiek ginklų bei karo reikmenų, kad būtų užtekę visai sovietų divizijai apginkluoti.

HELSINKIS. VII-24. ELTA. Oficialiai pranešama: „Trečiadienį liepos 23 d., priešai naikintuvai numetė padegamąsias bombas prie Turku miesto, nepadarydami didesnių nuostolių. Ketvirtadienį rytą buvo bombarduotas Nakkilos miestas. Apgadintas vienas medinis namas. Numesta bombų taip pat į Forsą, kur užmušta karvė. Naktį į ketvirtadienį zenitinė artilerija nuvijo šalin sovietų lėktuvus, mėginusius užskristi ant Helsinkio. Iš naikintuvų, dalyvavusių puolime Turku srityje, suomių naikintuvai numušė vieną mašiną. Oro kautynėse ties Vieljaerviu ir Tshokkila suomių naikintuvai numušė du priešo bombonešius. Mūsų zenitinė artilerija numušė, be to, prie rytų pasienio kitus du priešų lėktuvus“.

HELSINKIS. VII-24. ELTA. Pereitą naktį Helsinkyje buvo paskelbtas aliarmo stovis, užtrukęs ilgiausiai negu iki šiol yra buvę. Sovietų lėktuvai bandė keliomis bangomis puliti miesto sritį. Dėl smarkios zenitinų patrąnkų ugnies bolševikai galėjo numesti bombų tik tolimesnėse Helsinkio apylinkėse. Bombos jokių nuostolių nepadarė.

BERLYNAS. VII-24. ELTA. Jau nuo liepos 16 d. vokiečių rankose esančiame Smolenske dabar viešpatauja visiškai tvarka, nors bolševikai iš jo bėgdami daugelyje vietų jį buvo padegę. Vokiečių kariuomenės daliniai gaisrus užgesino. Dabar visuose miesto kvartaluose sparčiai vykdomi valymo ir švarinimo darbai.

Britų lėktuvai griaua bažnyčias Vokietijoje

BERLYNAS. VII-24. ELTA. DNB praneša, kad naktį į liepos 24 d. britų lėktuvai sunkiai sužalojo Ofenbache prie Maino dvi katalikų bažnyčias. Viena šių bažnyčių buvo laikina, kurią katalikai buvo įsirengę vietoje jau pirmiau britų sugriautos bažnyčios. DNB sako, kad kartu su šiomis bažnyčiomis britų lėktuvai iki šiol Vokietijoje yra sugriovę ar sunkiai sužaloję šešias katalikų bažnyčias.

BERLYNAS. VII. 24. ELTA. Vokiečių vyskupo konferencijos pirmininkas kardinolas Dr. Bertramas iš Breslavo išsiuntinėjo

visiems katalikų vyskupams aplinkraštį, kuriame nurodoma, kad per paskutinio laiko anglų lėktuvų Vokietijos miestų bombardavimus vis daugiau pasitaiko, kad būna sužalotos bažnyčios. Todėl kardinolas prašo vyskupus įsakyti jų žinioje esantiems dvasininkams apsaugoti vertingus pavikslus ir kitokius vertingus bažnytinius daiktus. Ten, kur to padaryti negalima, tokie daiktai turi būti paslėpti saugiose nuo bombų slėptuvėse.

Toliau kardinolas aplinkraštįje daroma visa eilė autentiškų pranešimų, iš kurių matyti, kad jau du ar daugiau kartų bombos pa-

taikė į bažnyčias ir kitokius bažnytinius pastatus.

Mokinių ekskursiją ištiko skaudi nelaimė

BERNAS. E. Vieną Neuchatelio elektromechanikos mokyklos mokinių ekskursiją, kurioje dalyvavo 47 mokiniai ir 3 mokytojai, ištiko sunki nelaimė. Kai ši ekskursija buvo arti glečerio prie Romos, nuo glečerio atsliko milžiniškas ledo gabalas ir nukrito ant mokinių. Trys mokiniai buvo vietoje užmušti, septyni — sužeisti ir trijų visai nerandama.

Metai tarybiniam universitete

1.

Jau antra savaitė mes, padavusieji įstoimo universitetan prašymus abiturientai, beviltiškai slankiojame Didžiųjų Rūmų koridoriais, laukdami, kada gi, pagaliau, bus paskelbti priimtųjų sąrašai. Bet jų vis nėra. Kelis syk per dieną prie fakulteto vitrinų — nieko! Pamažu pradėdame susipažinti. Tuoj susidaro didesnė būreliai, kuriuose gyvai kalbama. Iš pradžių vieni kitų varžomės, šiek tiek nepasitikime, bet lenai tuoj ištirpsta, ir mes jaučiamės vienos didelės, lietuviškos šeimos nariai. Zydellai, pamatę kur didesnį būrelį, tuoj klia savo nosi, bet, sutikti tylėjimu arba kandžiomis replikomis, išnyksta.

Visuose būreliuose kalbama iš pačia tema. Per mokslo metų atidarymo iškilmes daugelyje gimnazijų gimnazistai sugiedojo Tautos Himną, tuo parodydami savo meilę tikrajai, o ne Tarybų Lietuvai. Studentai negali atsilikti. Štai, kaip tik šios dienos laikraštyje rašoma, jog mokslo metai universitete bus pradėti iškilmingu imatrikuliacijos aktu, į kurį atvyks Partijos ir vyriausybės atstovai. Puiku! Mes, naujieji „tarybiniai“ studentai, norim parodyti Partijai ir vyriausybei, žydams ir išgamoms, visam kraštui, jog mes esame lietuviai gimę ir tokie norime būti. Tegul tik greičiau paskelbia priimtųjų pavardes ir nustato imatrikuliacijos dieną!

Deja, Partija ir vyriausybė per žydėlius sužinojo apie šį jai rengiamą pokštą, ir, aišku, jokios imatrikuliacijos nerengė ir jokių atstovų į ją nesiuntė. Visos atidarymo iškilmės baigėsi tuo, jog per pirmąją metų paskaitą buvo šiek

ties pabambėta apie siaučiantį imperialistinį karą ir t. t.

2.

Salta, lietus, sumišęs su sniegu, krenta be paliovos. Prie „Pasakos“ kino stovi visas universitetas, suvarytas į Spalio Revoliucijos minėjimo parādą. Stovi rektorius su prorektoriumi, stovi profesorai su docentais, stovi vyresni bei jaunesni asistentai ir minios studentų. Stovi ir keikiasi. Jau trys valandos reikia stovėti vienoje vietoje per tokia šlapdrība. Susimetam prie kino ir užtraukiam dainą. Zydellai jį pakalikai piktai žūri, išgirdę „Nurimk, sesut!“

Pagaliam pajudam. Prie estrados stovi orkestras ir kaž kodėl groja kavalerijos maršą. Bet mes visai nenorim eiti tvirtai koja kojon. Praeinam pro estradą tyliai, susitraukę, visai jom nežūrėdami. Iš estrados kažkas sušunka, bet mes rodome tik „tylių“ pritarimą. Komjaunuoliai beviltiškai bando gelbėti padėti, kiekvienas rėkdamas už tris. Iš estrados pasigirsta kitas šūkis. Taip pat jokio pritarimo. Daugiau iš estrados jau niekas nenori sūkauti.

3.

Priešrinkimėnė agitacija pasiekė ir mus. Štai, sėdim auditorijoje ir klausomės pasakų apie gerą gyvenimą, planingą šalies ūkį, kinofikaciją ir elektrofikaciją. Be to, kalbėtojas dar pabrėžia spaudos ir žodžio „laisvę“. Nutariam pasinaudoti ta „laisvę“ ir pradėdam atakuoti kalbėtoją klausimais. Jis pradeda painiotis. Mes jo neatleidžiame ir vis stipriau atakuojame. Iš vietų pradeda rėkauti žydellai, palaikydami

kalbėtoją. Pagaliau kalbėtojas matydamas, kad iš to viso nieko gero vistiek neišeis, skaito kažkokią rezoliuciją ir siūlo ją priimti. Niekas iš lietuvių nepakella rankos. Mes drąsiai reikalaujame slapto balsavimo. Kalbėtojas pasiūri ir auditorija, ir pamatęs, kad žydellai nesudaro daugumos, kuo šaliausiai sako, jog rezoliucija priimta vienbalsiai, pasima portfelį ir išeina. Zydellai ilgai ploja.

4.

Auditorija laukia kinematikos paskaitos. Bet vietoje profesoriaus įeina žinomas veikėjas Skliutauskas. Išdidžiu žvilgsniu apžvelgęs auditoriją, jis pradeda kalbėti. Jis pareiškia, jog studentai per mažai dirbą laudžiai. Jie dar tebegyvena senų laikų prisiminimais, nenori suprasti dabartinių laikų. Auditorija pirmuosius žodžius palydi švilpimais ir replikomis. Bet žydellis, kurio pavardė skamba gan lietuviškai, nepameta pasitikėjimo. Žodis po žodžio jis mums dėsto, jog reikia dirbti, reikia stoti komjaunimam bei Mopran, reikia stoti ir saviveiklos būreliams, nes kitaip galima susilaukti liūdno galo. Baigęs kalbėti, jis dar sykį išdidžiai apžiūri auditoriją ir išeina, palydimas žydelių plojimų ir šūkavimų. Dabar jau gali įeiti profesorius ir pradėti skaityti paskaitą. Bet, deja, šiuo momentu jis turi nedėkingą auditoriją. Mūsų visų širdyse rusena neapykantos ugnis tėvynės ir jos garbės mindžotojams. Tas vaizdas, taip aiškiai parodęs mums, kieno mes esame valdžioje, verčia mus galvoti ne apie kinematiką, bet apie išsivadavimą iš tos prakętos vergijos. Visų kumštys nejuociomis susignaužia. Pačiam profesorui žodžiai irgi nesikiluoja. Jis irgi lietuvis, jam irgi skaudu. Tik žydellai

sėdi patenkinti ir šypsoi. Taip, jie gali šypsoiti.

5.

Negalima sakyti, jog studentija visus tarybinės valdžios įsakymus sutikdavo šaltai ir su ironija. Štai, pavyzdžiui, dabar studentai skaito kažkokį raštą fakulteto vitrinėje ir beveik po kiekvieno sakinio ploja. Štai kur entuziazmas! Bet, deja, tarybų valdžia tuo entuziazmu turbūt nebūs patenkinta. Tas raštas, kurį taip godžiai skaito, praneša apie mokslo mokesčio įvedimą. Studentai, jį skaitydami ploja todėl, jog mato įrodymą to didžiulio melo, kuris vadinosi nemokamas mokslas. Sugriuvus gero gyvenimo, spaudos ir žodžio laisvės blėfams, grūva dar vienas blėfas, kuris taip buvo išreklamuosas. Tarybų valdžia rodo savo tikrąjį veidą!

6.

Atėjo gegužės pirmoji, ta „didžioji kovingojo proletariato šventė“. Nepavykus studentijoje sukelti entuziazmo Spalio revoliucijos metu, stengiamasi bent dabar. Bet, nežūrint visoklausių pastangų, bendras vaizdas pasilieka tas pats. Taip pat, kaip ir aną sykį, dalnavome eitynių metu lietuviškas dainas, taip pat niekas neatsakė į iš estrados metamus šūkius. „Mums tos šventės nereikia“ — buvo aiškiai matoma kiekvieno lietuvių studento veide.

7.

Atėjo kiaušiosios birželio 13—15 dienos. Neaplenkė jos ir studentai. Vienas po kito dinga pažįstami veidai, jauni, pilni pasiryžimo ir jėgos. Prasidėjo sunkus slapstymosi metas. Kiekvienas ieškojome pažįstamų, kur galėtume praleisti naktį. Bet mes jau jaučėme, jog kaž-

kas turi įvykti, jog kažko galime tikėtis, jog dar ne viskas, jog atsisakymo diena jau arti. Gniaužėme kumštis ir tylėjome. O tuo tarpu žydija ir jos pakalikai triumfavo. Jie pradėjo lankyti pas mus į butus, nes universitete paskaitų jau nebuvo. Atėję jie mums išdroždavo pamokslus apie išmintingą sovietų valdžios politiką, siekiančią apvalyti kraštą nuo nepageidaujamo elemento. Be to, ramindavo jie mus, kad išvežtieji gausia tarnybas ir galesia gerai gyventi. Plačioje tarybų šalyje nieko netrūksta! O čia, ko gero, dar galys kilti karas, todėl išvežtieji net galį džiaugtis, jog jiems neteks pergyventi karo baisumo.

8.

Atėjo pagaliau toji diena, kada lietuviai galėjo stverti už ginklų ir kovoti dėl savo tautos ateities. Tai buvo gražiausias mūsų gyvenimo dienos. Mes matėm, kaip grūva ta melo tvirtovė, kaip bėga „nenugaliojoji“ armija, kaip „herojai“ lakūnai, vos tik pamatę vokiečių lakūnus, tuoj dingsta kažkur tolimoj, bijodami stoti kovon. Kovodami partizanų eilėse, mes galvojome apie naują universitetą, universitetą, kuriame viešpatautų lietuviška dvasia, kuriame nereiktų bijoti žydijos.

Dabar mes vėl susitinkame universitete. Vieni ateina iš Sančijų, kiti iš Aleksoto, Zaliakalnio, Vilijampolės. Dar kiti gavo prieglobstį kapuose po kukliais kryželiais su parašu: „A. A. studentas partizanas...“ Mes įsitaisme buvusiam marksizmo kabinetė. Čia ne vienas mūsų pats savo akimis skaitė savo pavardę išvežtinių sąrašuose... Dabar patys surašinėtojai bėga basi ir apilyšę kur nors toli Rusijoje nuo galingosios vokiečių armijos... O gal jau juos pasiekė teisingumo ranka?...

Socialinio teisingumo keliu

Bolševikai, o ypač jų vadai, dėjęsi didžiausiais idealistais, jiems esą visai nerūpi asmeniškai materialiniai reikalai, jie siekia tikrai teisingo tarp visų gyventojų ekonominį gėrybių paskirstymą. Tačiau vakar dieną mūsų paskelbtieji autentiški duomenys, kokius atlyginimus gaudavo visagalis LKP(b) CK „atsakingieji darbuotojai“ ir kokius to paties CK žemieji darbuotojai — „apitarnaujantis personalas“, kaip pats CK juos vadino — aiškiai rodo jų tikrąjį veidą. Pirmieji per mėnesį gaudavo iki 1.800 rublių ir daugiau atlyginimo, o pastarieji vos po 150—200 rublių. Bolševikų vadai visai užmiršo savo pačių praėjusiais metais išleistas plakatus: „Šalin tūkstantines algas!“, kuriais buvo nukabinėtos visos sienos. Ir šie plakatai, kaip ir daugybė kitų, tebuvo tikrai priemonė mulkinti lengvatikiams, tipiškas bolševikinės demagogijos perlas. Juk niekur kitur nebuvo tiek daug ir tokios šlykščios demagogijos, kiek visiemis iki gyvo kaulo įgrisuoti bolševikų propagandoj.

Nemaža buvo bolševikų rašoma ir kalbama apie nemokamą gydymą, pensijas senatvėj, visoki draudimą, tačiau kas tik pabandė tuo reikalu paklaubinti kurios nors įstaigos duris, turėjo geriausią progą įsitikinti, kiek ten iš tikrųjų buvo rūpinamasi socialiniais žmonių reikalais. Juk bolševikinė santvarka žmogus tik tiek tėra reikalingas, kiek iš jo galima iščiulpti energijos, kiek jis gali dirbti. Kai darbai jį nebetinka — pasidaro našta visagai valstybei, kuri stengiasi jį nusikratyti. Tokioj santvarkoj žmogus tėra tikrai valstybės vergas.

Iš šių ir daugybės kitų peryventosios realybės duomenų aiškiai matom, koks yra bolševikų socialinis teisingumas ir kokia jų socialinė lygybė. Tam tikros „lygybės“ tikrai, gal būt, ir būtime po kiek laiko pasieks, nes kai neišvežtus Lietuvos likusius ūkininkus būtų prievarta suvarę į kolchokus, visi būtų būvę pusalkaniai ir apdriškę. Juk tik tokį „gerovės lygį“ per 23 metus pasiekė kitos sovietinės respublikos.

Tačiau nereikia užmerkti akių ir prieš kitus dalykus. Šiaip ar taip vertinsi, reikia pripažinti, kad bolševikai Lietuvoje rado gana palankią dirvą varyti savajai demagogijai. Juk tikrai ankstyvesnėj prieš bolševikų invaziją Lietuvos socialiniai reikalai buvo gerokai apiešti ir tuomet buvusioj santvarkoj nebuvo galima jų iš vietos išjudinti. Per daug buvo socialinės nelygybės, išnaudojimo bei lengvo, bet nešvaraus apskuriam žmonių pasipelnymo. Aukštoji valdininkija, maitų saugomi pramonininkai, stambieji prekybininkai, stambieji miestų sklypų ir namų savininkai, kurių didžiausioji dalis buvo ne lietuviai, greitai tempu ir per daug egoistiškai lobo, krovėsi turtus, kurių dalį išgabendavo į užsienį, ypač į Palestiną, kai tuo tarpu didelė tautos dalis gyveno gana sunkiai, vos galus su galais susvedama, o nemaža tiesiog ir skurdo. Ūkininkų reikalais, ypač mažžemių ir visai bežemių, nė kiek nebuvo stengiamasi nuširdžiau rūpintis. Jokių būdu nebuvo galima išjudinti naujos žemės reformos klausimo net ir Vilniaus srity atgavus, kai tokia reforma tikrai buvo reikalinga. Darbininkų reikalai taip pat buvo labai užleisti. Iš visos tos praeties reikia pasimokyti ir tokių klaidų nekartoti.

Su džiaugsmu tenka konstatuoti, kad naujoji laisva Lietuva kaip tik ir pasiryžo eiti kitu keliu — socialinio teisingumo keliu. Tuo reikalu mes turime gražų pavyzdį — Didžiąją Vokietiją, kur socialiniai reikalai puikiai sutvarkyti: nėra bedarbių, nėra išnaudojimo, nėra ir skurdo. Visi turi pakankamai geras sąlygas dirbti ir gražiai gyventi. To turime siekti ir Lietuvoje. Kiekvienam lietuviui savo tėvynėje turi būti sudarytos sąlygos dirbti, pakankamai uždirbti, tuo būdu laiduoti ateitį ir siekti pažangos ir gerovės. Čia ir iškyla platus darbo organizavi-

Lietuvius tremtinius suskubta išvežti už fronto

(Pasikalbėjimas su ekspedicijos vadovu p. K. Vasiliausku)

Sugrįžęs iš antrosios ekspedicijos, kurią organizavo Raudonojo Kryžiaus Vilniaus skyrius politiniams kaliniams ir tremtiniams leškoti, tos ekspedicijos vadovas p. K. Vasiliauskas painformavo Vilniaus spaudą apie kelionę.

— Liepos 10 dieną mūsų ekspedicija dviem autobusais išvyko iš Vilniaus. Iki Lebedevo važiuovome be sustojimo. Sustoję Lebedeve apklausinėjome vietos gyventojus. Niekas nieko konkrečiai negalėjo nurodyti. Vienas kitas gyventojas papasakojo, kad matė einančių žmonių su ryšuliais, bet kas jie yra — gyventojai nežinojo. Vietos gydytojas nurodė, kad ligoninėje guli kažkokis koks sužeistas lietuvis karininkas. Nuvykę į ligoninę, išsiaiškinome, kad tai buvo sunkiai sužeistas lietuvis kapitonas Valiulis, kuris prieš dieną išvežtas į Molodečną.

Iš Lebedevo išvykome į Molodečną. Čia stotyje susiradome kapitoną Draugelį. Isteigėme savo punktą. Apkankėme ligoninę kap. Valiulį, kuris guli nepalankiose sąlygose. Įpareigojome Molodečnos punktą, kad pasirūpintų Valiulį atsivesti Vilniun. Molodečnoj teko apsinakvoti. Sutikome čia daug žmonių (gudų), įvairiais būdais vykstančių ieškoti išvežtų savo artimųjų. Iškalbėję su jais, nieko naujo apie tremtinius ir politinius kalinius nesužinojome. Tik vienas pilietis stotyje pareiškė, kad jam lietuvis geležinkelietis Kuodys stotyje pasakė, jog jis lydėjęs vaikų (nežinia kokių) ešaloną. Minske jį rusai pašalinę, o ešaloną vadovėję perėmė patys. To piličio nuomone, vaikai negalėjo būti toliau nuvežti, kaip iki

Oršos, kadangi toliau kelias buvo bombarduojamas.

Molodečnoje susitikome dvi grįžtančias kalines iš Gardino (Liepinška ir Kipinška), kurios sėdėjo Minsko kalėjime. Birželio 23 dieną jos buvo iš kalėjimo išvežtos. Kartu su jomis buvo vežama ir daug lietuvių, tačiau pavardžių tų lietuvių jos nežinomos. Už Minsko visus vežamus išsodino ir pėsčius varė Červino link. Pakelėje žymesnius asmenis atskirdavo ir šaudė. Nuo Červino atskyrė moteris nuo vyrų. Moteris paleido laisvai, o vyrus tardė. Koks vyrų likimas — jos negalėjo pasakyti.

Molodečnoje taip pat iš vieno piličio, pavardė Kizik, sužinojome, kad jis girdėjęs, jog lietuvių ešalonai buvo vežami per Polocką Leningrado link.

Palikę Molodečną, kuriame nieko konkretaus nepatyrėme, privažiavome Minską. Čia apsirūpinome leidimais vykti toliau, pasiėmėm degamosios medžiagos ir, sudarę tris grupes, vieni mūsikių išvyko Červino kryptimi, kiti — Borisovo kryptimi, o treči — pasilikę Minske.

Minske likusioji grupė tuoju apkankė internetu ir belaisvių stovyklą, didesnes miesto įstaigas. Mieste ir stovyklose lietuvių pabėgėlių nerasta. Mieste pranešėme apie Raudonojo Kryžiaus punkto įsteigimą. Geležinkelio stotyje pastatėme dežurą. Į punktą ėmė kreiptis Lietuvos atbėgėliai, daugumoje žydai. Jiems atsiskakėme patarnauti. Susirado ir vienas kitas lietuvis bei lenkas. Tai daugiausia politiniai kaliniai arba išvežtieji anksčiau iš Gudijos (paskutiniu metu Lietuvai atitekusių sričių).

Jais rūpinomės. Vietos minkiečiai ir tie visi, kurie buvo atvykę į punktą, apie lietuvių tremtinius nieko konkretaus negalėjo pasakyti, išskyrus gandus, kurie nepasitvirtino.

Liepos 13 dieną į Minską grįžo ekspedicija, nukeliavusi Červino kryptimi. Ekspedicija pakelėse klausinėjo keliaujančių žmonių. Jie pasakoja, kad daugiausia buvo vežama iš Minsko kalėjimo. Ar jų tarpe buvo lietuvių — niekas negalėjo pasakyti. Totorius Karnickis, kuris gyvena už Červino 3 km., prie kelio, išgirdęs šaudant, pats išsigandęs ir pabėgęs į mišką. Paskui jis sužinojęs, kad plentu varė žmones ir juos šaudė. Per šaudymą daug ir pabėgė. Sušaudyti buvo tik vyrai. Tam pačiam totoriui su kitais kaimynais sušaudytiuosius teko palaidoti dviejose vietose. Palaidota viso apie 40 — 45 žmonės. Kas jie buvo — totorius negalėjo pasakyti. Visi jie buvo civiliai, apsiėmę geresniais ir blogesniais drabužiais.

Minske tą pačią dieną daug kolchozininkų vežė cukrų. Apklausinėjome juos, ar kartais kur kolchozuose nėra prisiglaudusių žmonių. Iš kolchozininkų niekas nieko nežinojo. Tik viena moteris mums papasakojo, kad 6 km nuo Minsko, kažkokiame mokykloje, esą daug įvairiomis kalbomis kalbančių žmonių. Nuvykę į tą vietą ir patikrinę, patyrėme, kad tai paprasti pabėgėliai iš Minsko.

Liepos 14 dieną, nekantriai laukiant mašinos iš Borisovo pusės, atvyko dar viena mašina iš Vilniaus. Naujai atvykusieji mūsų Raudonojo Kryžiaus delegatui pasipylė po miestą rinkti žinių. Tačiau ir jiems nieko sužinoti nepasisekė.

Tremtiniai nuo Minsko dingę kaip į vandenį.

Pagaliau liepos 16 dieną ilgai užtrukusi grįžo ekspedicija iš Borisovo. Ji pakelėse buvo užtikusi žmonių, tvirtinančių, kad ešalonai su žmonėmis buvo pro čia vežami. Neprivažiuojant Borisovo — stotyje Kolodiščia — sužinota, kad pro čia ešalonai važiuodavo be sustojimo. Jie visi sudavdo Smaleviči stotyje, su kuria telefonu susisiekusi ekspedicija sužinojo, kad joje ešalonų nebėra. Ir pačiame Borisove nieko nesužinojo. Iš stoties Krupki lietuvių kolonijos patirta, kad ir pro čia buvo ešalonai pravežti. Tie ešalonai Krupkuose sudavdo. Viduje vagonuose žmonės giedodavę šventas giesmes. Vietos lietuviai jiems davė vandens. Vežamieji, paklausti, kur juos veža, nieko nepasakavo, nes patys nežinojo.

Mūsų ekspedicija ruošėsi vykti į Oršą, tačiau, prisitartinę prie Oršos per šešis kilometrus, turėjo grįžti, nes buvo karo laukas.

Oršos apylinkėse, Toločene, viena gailėstingoji sesuo papasakojo, kad apie birželio 26 dieną pravažiavo ešalonas su įvairių tautybių vaikais. Prie to paties ešalono buvo ir vagonų su užkaltais langais. Vagonuose buvo suaugę žmonės, kurie kalbėjo nerusiškai. Prie vaikų vagonų būvę palydovai, kurie įsišnekėjęs, sėseli paaiškino, kad vaikai į Orlovską, ar Ivanovską. Paskutinis traukinys iš Toločeno išėjo birželio 26 dieną, vėliau jokie civiliai nebuvo vežami, nes liepos 1 dieną, susprogdinus geležinkelio tiltą, jau visi ešalonai buvo praslinkę.

Ekspedicijos nuomone ir visų suktų geležinkeliečių tvirtinimu, visi tremtinių ešalonai turėjo būti jau kitose fronto pusėse. Kad šis prielaidimas yra teisingas, rodo ir tai, jog nė vienas iš tremtinių negrįžta.

Kalbos, kad ešalonai buvo sudaužyti — yra neteisingos, nes niekur jokių pėdsakų neužtikta.

Visur buvo kalbama, kad 7 km. nuo Borisovo esą sudaužytas tremtinių ešalonas. Patikrinus, patirta, kad čia sudužė du vagonai ir garvežys. Po garvežiu gulis politrukas ir aplink jį primėtos šovinių dėžės aiškiai rodo, jog čia sudaužytas karinis ešalonas.

Ekspedicija iš Bobruisko nieko konkretaus neparvežė. Puchovičių stotyje sutiktas Minsko geležinkelininkas pasakoja, kad birželio 13 d. jis buvęs Novosibirskė ir vykęs į Maskvą. Maskvoje buvęs birželio 22 dieną. Pakelėsi, Čeliabinsko stotyje, jam tekę matyti du ešalonus, Ufoje — vienas; iš viso už Maskvos sutiko apie 8 — 9 ešalonus. Visi tie ešalonai buvo su sargybomis, prekinuose vagonuose. Vagonai buvo atidaryti ir keleviams leista buvo iš sykiu vykstančių krautuvių — vagonų pirktis maisto. Pašalinams iš tų vagonų — kpatuvių neleista pirktis. Visi vežamieji kalbėjo jam nesuprantama kalba. Iš Maskvos išvykęs Minsko linkui jis sutiko dar traukinių su šeimomis, bet tie traukiniai buvo be sargybų. Geležinkelininkas spėja, kad tai buvo pabėgėliai.

Iš Bobruisko, Chomelio link, per Berezinos upę susprogdintas tiltas. Apklausinėjus geležinkelininkus, paaiškėjo, kad ešalonai su tremtiniais ta kryptimi nebuvo vežami. Jie turėjo būti vežami pagrindine linija Oršos linkui.

Iš surinktosios medžiagos ir įvairių pasikalbėjimų mes padarėme išvadą, kad tremtinių ešalonai nėra sunaikinti ar palikti šioje fronto pusėje, bet visi spėta išvežti už fronto.

Einant sunkią ir atsakingą misiją, mes visur vokiečių kariuomenės ir karinės valdžios buvome remiami. Didelis jų pritarimas, mūsų reikalų supratimas ir visokeriopa parama lydėjo mus kiekviename kilometre, — baigė p. K. Vasiliauskas.

Pienocentre normalus darbas

Kaip mus painformavo Pienocentro pirmininkas, pieninės nuo karo, palyginti, maža tenukentėjusios. Daugiausia, paliestos Žemaičių pieninės, bet, apskritai, darbas pieninėse pradėdamas be vargo. Pienininkų personalas nuo bolševikų yra nukentėjęs — kai kurie išvežti. Kadangi Pienocentru įstatų bolševikai nebuvo pakeitę ir į administraciją žydų buvo nedaug įsigrūdę, tai medžiaginiu nuostolių nejauciama.

Darbas pieninėse vyksta normaliai. Ūkininkai pienu pristato su pakilia nuotaka. Ryšiai jau šiek tiek atstatyti ir buvęs kai kur sviesto perteklius yra paskirstytas.

Su atitinkamomis vokiečių įstai-

Kur išvežti mūsų tautiečiai

Naujoj Vilnioj atrasti įdomūs dokumentai

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus politiniams kaliniams ir tremtiniams šelpti ir globoti skyriaus pirmininkas dr. Trukanas Vilniaus „Eltos“ atstovą painformavo: — Šiuo metu, — sako pirmininkas, — esame gavę iš N. Vilnios įdomių dokumentinių daviniių apie ištremtuosius iš Lietuvos. Pagal šiuos daviniius iš N. Vilnios geležinkelių stoties tremtinių išvežta:

1941 m. birželio 15 d. į Lokot stotį (Altajaus kraštas) — 1.225 asmenys;

Birželio 17 d. į Kolunda stotį (Altajaus kraštas) — 2.625 asm.;

Birželio 18 ir 19 d. d. į Elijsk stotį (Altajaus kraštas) — 9.845 asm.;

Birželio 17 d. į Barnaul stotį (Altajaus kraštas) — 2.065 asm.;

Birželio 15 d. į Začajnovo stotį (Altajaus kraštas) — 175 asm.;

Birželio 20 ir 21 d. d. į Novosibirsko stotį (Sibiras) — 5.565 asm.;

Birželio 17 ir 21 d. d. į Medvežja Gora stotį Karely-Suomių respublika) — 2.345 asm.;

Birželio 15, 19 ir 21 dienomis į Starobelsko stotį (Ukraina) — 5.075 asm.;

Birželio 21 d. į Makat Orenbur-

go stotį (Kazachstanas) — 1.015 asm.;

Birželio 16 d. į Babynino stotį — 455 asm.;

Birželio 18 d. į Minską (Gudija) — 175 asm.;

Birželio 22 d. į Oršą (Gudija) — 420 asmenų.

Viso per Naują Vilnią į Sovietų Sąjungos kraštus išvežta nuo birželio 15 d. iki birželio 22 d. 30.485 asmenys.

Ar tremtinių ešalonai pasiekė savo paskyrimo vietą, ar ne — žinių neturime. Taip pat nežinome, ar visi ištremtieji iš Lietuvos vežami buvo per N. Vilnią.

Bolševikai pasitraukdami degina kaimus ir miestus

Kaip eina karo veiksmai Rytų fronto pietų dalyje

BERLYNAS. E. DNB praneša, kad rytų fronte, ypatinai jo pietų dalyje, vokiečių runumų kariuomenių daliniai nepaliaujamai pereskioja besitraukiantį priešą.

Bolševikai pasitraukdami degina kaimus ir miestus.

Sąjungininkų kariuomenė slinkdama pirmyn randa begalinį užmurtų bolševikų skaičių. Javų laukuose, o taip pat ir šiaip dirvoje, stovi begalės sudegusių sovietų tankų. Ir didžiuliai 52 tonų tankai su 15 cm patrankomis negalėjo at-

laikyti vokiečių ir runumų smūgių. Atsitraukdami, bolševikai kovų laukuose paliko sunkiai apžvelgiamą visokios rūšies apsiginklavimo dalykų kiekį. Tik į vieno vokiečių pulko rankas po liepos 22 ir 23 d. d. mūšio pateko 180 sunkvežimių, 78 motociklai, 26 įvairaus kalibro patrankos ir šimtai šautuvų ir kulkosvaidžių. Užmuštųjų ir paimtųjų ir nelaisvę sovietų kareivių ir sunaikintų šarvuotųjų skaičius galutinai dar nenustatytas. Tik viena prieštankinė kuopa per dvi dienas sunaikino 41 tanką. Liepos 22 d. aupa 10.000 bėgančių atgal bolševikų kareivių susirinko prie vienos dar nesuardytos geležinkelio stoties, iš kurios kelias eina per Dnieprą. Iš šios stoties iki kraštutinumo kareivių prisėsti traukiniai ėjo į rytus per netoliese nuo stoties esantį Dniepro tiltą 860 metrų ilgumo.

Vokiečių bombonešis staiga išlindęs iš debesų numetė į šį tiltą tris tiksliai pataikusias bombas. Stipri šio tilto geležinė konstrukcija, atremta į 11 atramų, pakrypo ir nukrito į srovę.

Ir Žitomirio rytuose vokiečiai lengvai atmušė visus priešo mėginimus pasipriešinti. Liepos 23 d. vokiečiai čia paėmė du sovietų smogiamuosius batalijonus, užsilikusius šioje Stalino linijos vietoje. Flankuodami priešą, smogiamieji vokiečių pulkai puolė prieš laukų įsistiprinimus, ir juos sunaikino 9 kilometrų plotyje. Auštant rytui į prasilažimo vietą pasipylė smarkiausia artilerijos ugnies kruša. Pionierių daliniai puo-

gomis vedamos derybos dėl pieno produktų kainų.

Klausiųnių supirkimas dar nepakankamas.

Sūriniių reikalai blogesni. Šeštoje pastatyta sūrinė kiek nukentėjusi, todėl ji bus skubiai remontuojama. Teks susirūpinti sūriniių paruošimu.

Mašinos, kurios buvo užsakytos prieš 1940 m. birž. 15 d., bolševikams valdant ne visos buvo gautos. Kai kurios šiuo metu yra Klaipėdoje. Dabar tikimasi užsakytas mašinas gauti.

Pienocentro direkcija po persitvarkymų pradėjo veikti normaliai. Pirmininkas: agr. K. Jacevičius, vicepirm. — dir. Kubilius, dir. agr. Vl. Bubllys.